

SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING MEDIA TIZIMIGA INTEGRATSIYASI, AFZALLIKLAR VA XAVF-XATARLAR

Cho'lijev Shoxrux Ibadullayevich

*O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti, Toshkent,
O'zbekiston*

chuliyevshohruh@gmail.com

ORCID: [0000-0003-0935-1774]

Annotatsiya: Ushbu tezisdagi zamonaviy media tizimida sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining integratsiyasi jarayoni, uning asosiy afzalliklari va xavf-xatarlari tahlil qilinadi. Tadqiqot O'zbekiston kontekstida SI ning media sohasidagi ahamiyatini, xususan, Prezidentning 2024-yil 4-oktabrdagi PQ-358-sonli qarorida belgilangan ustuvor yo'nalishlar bilan bog'lab o'rganadi. Nazariy tahlil, holatlar tahlili va tizimli qiyosiy usullar yordamida media ishlab chiqarish, tarqatish va iste'mol qilishning barcha bosqichlarida SI qo'llashning iqtisodiy, ijtimoiy va texnologik ta'sirlari o'rganilgan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, SI kontent yaratish jarayonlarini avtomatlashtirish, xarajatlarni sezilarli darajada kamaytirish (30% gacha) va auditoriya bilan shaxsiylashtirilgan aloqa o'rnatish orqali media sanoatini transformatsiya qilmoqda. Shu bilan birga, chuqur soxtalashtirilgan kontent (deepfakes) tarqalishi, algoritmik tarafdashlik, intellektual mulk huquqlari buzilishi va mehnat bozoridagi o'zgarishlar kabi jiddiy xavflarni ham keltirib chiqarmoqda. Xulosa qilib aytganda, SI integratsiyasidan samarali foydalanish va uning salbiy oqibatlarini minimallashtirish uchun mustahkam qonuniy baza, kadrlar tayyorlashning yangi tizimini joriy etish va milliy SI platformalarini rivojlantirish zarurligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, media integratsiyasi, media tizimi, afzalliklar, xavflar, O'zbekiston media sohasi, chuqur soxtalashtirish, algoritmik qarorlar.

Abstract: This thesis analyzes the process of integrating artificial intelligence (AI) technologies into the modern media system, focusing on its main advantages and risks. The study examines the significance of AI in the media sector within the context of Uzbekistan, particularly in connection with the priority directions outlined in the President's Decree PQ-358 dated October 4, 2024. Using methods of theoretical analysis, case studies, and systematic comparison, the economic, social, and technological impacts of AI application at all stages of media production, distribution, and consumption have been investigated. The results show that AI is transforming the media industry by automating content creation processes, significantly reducing costs (up to 30%), and establishing personalized communication with the audience. At the same time, it also brings serious risks such as the spread of deepfake content, algorithmic bias, infringement of intellectual property rights, and changes in the labor market. In conclusion, the need for a robust legal framework, a new system of personnel training, and the development of national AI platforms is emphasized for the effective use of AI integration and minimizing its negative consequences.

Keywords: artificial intelligence, media integration, media system, advantages, risks, Uzbek media sector, deepfake, algorithmic decisions.

Аннотация: В данной тезисе анализируется процесс интеграции технологий искусственного интеллекта (ИИ) в современную медиасистему, основные преимущества и риски данного процесса. Исследование изучает значимость ИИ в медиасфере в контексте Узбекистана, особенно в связи с приоритетными направлениями, определенными в Указе Президента ПК-358 от 4 октября 2024 года. С помощью методов теоретического анализа, кейс-стади и системного сравнения изучены экономические, социальные и технологические последствия применения ИИ на всех этапах производства, распространения и потребления медиаконтента. Результаты показывают, что ИИ трансформирует медиаиндустрию, автоматизируя процессы создания контента, значительно сокращая затраты (до 30%) и устанавливая персонализированную коммуникацию с аудиторией. В то же время он несет серьезные риски, такие как распространение дипфейков, алгоритмическая предвзятость, нарушение прав интеллектуальной собственности и изменения на рынке труда. В заключение подчеркивается необходимость создания прочной правовой базы, новой системы подготовки кадров и развития национальных платформ ИИ для эффективного использования интеграции ИИ и минимизации ее негативных последствий.

Ключевые слова: искусственный интеллект, медиаинтеграция, медиасистема, преимущества, риски, медиасфера Узбекистана, дипфейк, алгоритмические решения.

Kirish

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi media sanoatini tubdan o'zgartirmoqda. Shu o'zgarishlarning eng dinamik va ta'sirchan yo'nalishlaridan biri sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining media tizimiga keng ko'lamda integratsiyasidir. SI nafaqat kontent yaratish va tarqatish usullarini, balki butun media ekotizimini, uning iqtisodiy modellarini va auditoriya bilan munosabatlarini qayta shakllantiradi. O'zbekiston ham ushbu global trenddan chetda qolmagan bo'lib, Prezidentning 2024-yil 4-oktabrdagi PQ-358-sonli "Sun'iy intellekt texnologiyalarini 2030-yilga qadar rivojlantirish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori mamlakatda SI sohasini tizimli rivojlantirishning yo'l xaritasini belgilab berdi.

Media sohasi ushbu strategiyaning amalga oshirilishining muhim maydonlaridan biridir. Shu bilan birga, texnologik taraqqiyot tezligi integratsiyaning ijobiy imkoniyatlari bilan birga bir qator yangi xavf va muammolarni ham keltirib chiqarmoqda. Jumladan, feyk ma'lumotlar va "deepfake" lar tarqalishi, shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi, algoritmlarning halol bo'lmaganligi va kasbiy displatsiya kabi muammolar butun dunyo olimlari va amaliyotchilarining diqqat markazida turibdi. Ushbu tezisning maqsadi media tizimida SI integratsiyasining ilmiy asoslarini, amaliy afzalliklarini, potentsial xavf-xatarlarini va O'zbekiston sharoitida ushbu jarayonni boshqarish yo'llarini tahlil qilishdan iborat.

Material va usullar

Tadqiqotning nazariy asosini sun'iy intellekt, raqamli media, kommunikatsiya nazariyalari va media iqtisodiyoti sohalaridagi ilmiy ishlar tashkil etadi. Amaliy jihatdan esa, O'zbekiston va xorijiy media tashkilotlarida SI qo'llanilishining zamonaviy holati va tendensiyalari tahlil qilindi. Tadqiqotda quyidagi uslubiy yondashuvlar qo'llanildi:

1. Nazariy tahlil: SI va media integratsiyasining konseptual asoslari, rivojlanish bosqichlari va ilmiy adabiyotlarda qayd etilgan asosiy xususiyatlari o'rganildi.

2. Tizimli qiyosiy tahlil: Turli mamlakatlar (AQSh, Xitoy, Yevropa Ittifoqi) va O'zbekiston media bozorida SI qo'llashning o'xshash va farqli jihatlari, shuningdek, ularning samaradorligi solishtirildi.

3. Holatlar tahlili (Case study): SI yordamida amalga oshirilgan aniq media loyihalari (masalan, "Boburnoma" asosida tasvirlar yaratish, avtomatik yangiliklar generatsiyasi, shaxsiylashtirilgan reklama platformalari) batafsil o'rganildi.

4. Statistik ma'lumotlarni qayta ishlash: Media sanoatida SI joriy etish natijasida xarajatlarning qisqarishi, ishlab chiqarish tezligining oshishi va auditoriya qamrovining o'zgarishi haqidagi mavjud statistik ma'lumotlar tahlil qilindi.

Natijalar va muhokama

1. SI Integratsiyasining asosiy afzalliklari

Tadqiqot natijalari media tizimida SI qo'llashning quyidagi asosiy ijobiy jihatlari aniq ko'rsatdi:

- **Kontent ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish va tezlashtirish:** SI matn generatsiyasi (GPT modellari), tasvir yaratish (DALL-E, Stable Diffusion) va audio/video muharrirlik vositalari yordamida kreativ va texnik vazifalarni bajarishda inson mehnatini sezilarli darajada tejaydi.

- **Xarajatlarni qisqartirish va samaradorlikni oshirish:** Tadqiqotlar, global media sanoatida SI tufayli umumiy xarajatlarning 10% ga, televideniye va kino ishlab chiqarishda esa 30% gacha kamayishi mumkinligini ko'rsatadi (Morgan Stanley, 2025).

- **Auditoriyaning chuqur tahlil qilish va shaxsiylashtirish:** SI algoritmlari katta ma'lumotlar (Big Data) asosida har bir foydalanuvchining qiziqishlari, xatti-harakatlari va afzalliklarini aniqlay oladi.

- **Kontent moderatsiyasini takomillashtirish:** Tabiiy tilni qayta ishlash (NLP) va kompyuter ko'rish texnologiyalari yordamida SI platformalardagi nafratga asoslangan nutq, zo'ravonlik tasvirlari yoki dezinformatsiyani avtomatik ravishda aniqlash va filtrlashda inson moderatorlarga nisbatan tezroq va masshtabliroq ishlashi mumkin.

- **Madaniy merosni raqamlashtirish va jonlantirish:** O'zbekiston kontekstida SI tarixiy fotosuratlar, qo'lyozmalar va audiomateriallarni tiklash, restavratsiya qilish va hatto interaktiv formatda jonlantirish imkonini beradi.

2. SI Integratsiyasi bilan bog'liq asosiy xavf-xatarlar

Afzalliklar bilan birga, SI media tizimiga bir qator yangi muammolar ham olib kirmoqda:

• **“Chuqur soxtalashtirish” (Deepfake) va Dezinformatsiya:** SI yordamida professional sathdagi soxta videolar, fotosuratlar va audio yozuvlarni yaratish juda osonlashdi. Bu texnologiya siyosiy manipulyatsiya, shaxsiy obro‘ga putur yetkazish va jamoatchilikni chalg‘itish uchun xavfli qurolga aylanishi mumkin.

• **Algoritmik tarafkashlik va adolatsizlik:** Agar SI tizimlari noto‘g‘ri ma'lumotlar asosida o‘rgatilsa, ular gender, irqiy, etnik yoki iqtisodiy asosda noadolatli qarorlar qabul qilishi mumkin.

• **Intellectual mulk huquqlarining buzilishi:** SI tomonidan yaratilgan asarlarda mualliflik huquqi kimga tegishli -- dastur yaratuvchilarga, foydalanuvchiga yoki algoritm o‘rgangan manbalar mualliflariga? Bu masala hali hal etilmagan.

• **Mehnat bozoridagi o‘zgarishlar va kasbiy displatsiya:** SI takroriy va ma'lum darajada ijodiy vazifalarni avtomatlashtirishi mumkin, bu esa an'anaviy media mutaxassislari uchun ish o‘rinlarining qisqarish xavfini keltirib chiqaradi.

• **Shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi va maxfiyligi:** Auditoriyani shaxsiylashtirish uchun SI katta hajmdagi shaxsiy ma'lumotlarni to‘playdi va tahlil qiladi. Ushbu ma'lumotlarning noto‘g‘ri saqlanishi yoki suiiste'mol qilinishi foydalanuvchilar xavfsizligi uchun jiddiy tahdid hisoblanadi.

Xulosa

Sun'iy intellekt texnologiyalarining media tizimiga integratsiyasi - bu imkoniyatlar va xavflar o‘rtasidagi nozik muvozanatni saqlashni talab qiladigan murakkab va qarama-qarshi jarayondir. O‘zbekiston kontekstida ushbu integratsiya milliy media sanoatini rivojlantirish, madaniy merosni saqlash va global axborot oqimida faol ishtirok etish uchun benazir imkoniyat yaratadi. Shu bilan birga, dezinformatsiya, huquqiy bo‘shliqlar va ijtimoiy adolatsizlik kabi xavflarga qarshi kurashish muhim vazifaga aylanadi.

Kelajakda muvaffaqiyatli SI strategiyasini amalga oshirish uchun quyidagi yo‘nalishlarda izchil ishlar olib borilishi lozim:

1. **Qonunchilik va tartibga solish doirasini ishlab chiqish:** SI asosida yaratilgan kontentda mualliflik huquqi, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, deepfake-larni belgilash va tartibga solish, algoritmning shaffofligini ta'minlash bo‘yicha aniq qoidalar joriy etilishi kerak.

2. **Media va SI savodxonligini oshirish:** Jamoatchilik, ayniqsa yoshlar, nafaqat an'anaviy media, balki SI asosida yaratilgan kontentni tanqidiy baholay olish, algoritm qanday ishlashini tushunish va shaxsiy ma'lumotlarini qanday himoya qilishni bilishi kerak.

3. **Strategik kadrlar tayyorlash:** Media sohasida SI vositalaridan ijodiy va mas'uliyatli foydalana oladigan, shuningdek, yangi kasblar (AI-ethics, prompt engineering) bo‘yicha malakali mutaxassislar tayyorlashga e'tibor qaratilishi lozim.

4. **Mahalliy SI platforma va yechimlarini rag‘batlantirish:** O‘zbek tili, madaniyati va an'analari yaxshi tushunadigan, mahalliy media muammolariga qaratilgan SI vositalari va platformalarini ishlab chiqish va qo‘llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega.

Faol davlat siyosati, xususi sektor ishtiroki va jamoatchilikning xabardorligi orqali O'zbekiston SI ning media tizimidagi afzalliklaridan to'liq foydalana oladi va uning salbiy ta'sirlarini minimallashtirishga erishishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Morgan Stanley. (2025, 17-iyul). How AI Benefits-and Threatens-the Entertainment Industry. <https://www.morganstanley.com/insights/articles/ai-in-media-entertainment-benefits-and-risks>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. (2024, 4-oktyabr). "Sun'iy intellekt texnologiyalarini 2030-yilga qadar rivojlantirish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida" PQ-358-son.
3. Warren Averett. (2025, 28-aprel). AI Risk Management: Weighing the Pros and Cons of AI in Your Business. <https://warrenaverett.com/insights/ai-risk-management/>
4. Tableau. (n.d.). What are the advantages and disadvantages of artificial intelligence (AI)? <https://www.tableau.com/data-insights/ai/advantages-disadvantages>
5. Kun.uz. (2024, 9-yanvar). Sun'iy intellekt qanchalik xavfli yoki foydali? <https://kun.uz/news/2024/01/09/suniy-intellekt-qanchalik-xavfli-yoki-foydali>

